

ΠΑΣΟΚ

*Πολιτική
Ευκρίνωση*

- ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ -

- Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΑΣ -

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 92

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ - Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΑΣ

Η κατάρρευση των χωρών του "υπαρκτού σοσιαλισμού" επέφερε, ως ήταν αναμενόμενο, σημαντικές ανακατατάξεις στα Βαλκάνια που προσδιορίστηκαν από τις δραματικές εξελίξεις στην Βουλγαρία, Ρουμανία, Αλβανία και κυρίως από το δράμα του αιματηρού εμφύλιου και την διάλυση της Γιουγκοσλαβίας.

Την κατάρρευση διαδέχτηκαν η αστάθεια και η ρευστότητα με αποτέλεσμα η περιοχή να δικαιώνει ουσιαστικά τον προπολεμικό τίτλο της ως "πυριτιδαποθήκης της Ευρώπης".

Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, πρέπει να παίξει το ρόλο της στις Ευρωπαϊκές εξελίξεις για την διαμόρφωση της νέας αρχιτεκτονικής της Ευρώπης.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

1. Γιουγκοσλαβία

Ο εμφύλιος πόλεμος και πιο συγκεκριμένα ο πόλεμος Κροατίας-Σερβίας και οι ακρότητες με τους ποταμούς αίματος μεταξύ των αντιμαχομένων έχουν οδηγήσει σε κατάρρευση και σε σημείο μη επιστροφής. Η Γιουγκοσλαβία δεν υφίσταται πλέον, από τη στιγμή που την κατάρρευση της εθνικής σοσιαλιστικής ιδεολογίας διαδέχθηκε ο άκρατος εθνικισμός και αποκαλύφθηκαν τα δραματικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στο εσωτερικό της. Αποδεχθηκε, έτσι, ότι το πολιτικό σύστημα των τελευταίων σαράντα χρόνων δεν κατάφερε να αφομοιώσει τους εθνικισμούς που απορρέουν από την ιστορική εξέλιξη ούτε να σβήσει τις δραματικές μνήμες των λαών της Γιουγκοσλαβίας.

Ουδείς είναι σε θέση να προβλέψει με βεβαιότητα, μηδε εξαιρουμένων και των πρωταγωνιστών του δράματος, τι είναι δυνατόν να προκύψει από τη διάλυση της γέιτονος χώρας. Ιδιαίτερα επίσης αρνητικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι προγενέστερα σενάρια για μια νέας μορφής Γιουγκοσλαβία (χαλαρή συνομοσπονδία ή συνομοσπονδία ανεξάρτητων κρατών) αναιρούνται πλέον τελεσδίκως εξ αιτίας του αίματος και του εθνικιστικού μίσους που αναπτύχθηκε μεταξύ των αντιμαχομένων.

Ενα σοβαρό, επίσης, στοιχείο αποτελεί η διαπίστωση ότι επικεντρώνουμε συνήθως το πρόβλημα της Γιουγκοσλαβίας μόνο στην αντίθεση Σερβίας-Κροατίας. Αναντίρρητα, η αντίθεση αυτή είναι η κυρίαρχη, υπάρχουν όμως και άλλες που αποτελούν ενεργά ηφαίστεια. Και αναφερόμαστε, κατά κύριο λόγο, στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και στο Κοσσυφοπέδιο.

1Α. Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Η Δημοκρατία της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης είναι η πλέον ετερογενής. Αποτελείται κατά 43% από Μουσουλμάνους, 32% από Σέρβους και 25% από Κροάτες. Η κατάσταση που επικρατεί στη Δημοκρατία αυτή χαρακτηρίζεται από την πλήρη συσπέρωση των επιμέρους εθνοτήτων. Οποιαδήποτε προσπάθεια διαμελισμού της θα προκαλέσει ποταμούς αίματος. Και το πρόβλημα καθίσταται οξύτερο, αν λάβουμε υπόψη την υποθαλπόμενη και από την ηγεσία του Βελιγραδίου τάση της Σερβικής μειονότητας στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη να ανακηρύξει την αυτοδιάθεσή της, πολιτική, που αν υλοποιηθεί συνολικά στις επιμέρους Δημοκρατίες που διαβιούν ισχυρές μειονότητες, θα οδηγήσει αναπόφευκτα στη λιβανοποίηση της Γιουγκοσλαβίας. Και, αρχή επιβεβαίωσης των προαναφερόμενων κινδύνων, αποτελεί η πρόσφατη εξέγερση της Σερβικής μειονότητας, αμέσως μετά την πραγματοποίηση του δημοψηφίσματος για την κήρυξη ανεξαρτησίας της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, που είχε σαν επακόλουθο τα αιματηρά γεγονότα στο Σεράγεβο.

2. Κοσσυφοπέδιο

Η κατάσταση που επικρατεί στο Κοσόβο είναι εκρηκτική, καθώς οι Κοσοβάριοι δεν φαίνονται διατεθειμένοι να ανεχθούν τη Σερβική επικυριαρχία, και ανάλογα με την ταχύτητα των εξελίξεων θα οδηγηθούν σε εξέγερση που αυτόματα μεταφράζεται σε σύγκρουση με τη Σερβία. Οι συνέπειες μιας τέτοιας εξέλιξης θα αποβούν άκρως επικίνδυνες για τη σταθερότητα στην περιοχή, αφού θεωρείται βέβαιο ότι θα προκληθεί άμεση ανάμιξη της Αλβανίας.

Σαν απαραίτητη και βιώσιμη λύση του προαναφερθέντος προβλήματος μπορεί να θεωρηθεί η ανακήρυξη της αυτοδιάθεσης του Κοσσυφοπέδιου και ο απόλυτος σεβασμός των δικαιωμάτων των Αλβανόφωνων κατοίκων του.

Το πρόβλημα της Γιουγκοσλαβίας αξύνεται συνεχώς και δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα σύντομη επίλυσή του με απρόβλεπτες συνέπειες για την ειρήνη και την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Διαγράφεται μεγάλος κίνδυνος συγκρούσεων μεταξύ των ανεξαρτήτων κρατών μετά την αναγνώρισή τους αν εν των μεταξύ δεν έχει ορισθεί ένα πλαίσιο αναφοράς και συνεργασίας μεταξύ τους. Και το ενδεχόμενο τέτοιων συγκρούσεων δεν μπορεί να αφήνει αδιάφορη τη χώρα μας.

Η Ελλάδα, σε σχέση με το πρόβλημα της διάλυσης της Γιουγκοσλαβίας, έχει περιέλθει σε δεινή θέση λόγω της αποσπασματικής, ανεργμάτιστης και χωρίς στρατηγική πολιτικής της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, που είχε σαν αποτέλεσμα να μας οδηγήσει σε απομόνωση και αδιέξοδα.

Η επιπόλαιη στάση της Κυβέρνησης στο συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών της Κοινότητας της 16ης Δεκεμβρίου είχε σαν αποτέλεσμα την αλλαγή της αρχικής θέσης για την αναγκαιότητα διατήρησης του ενιαίου χαρακτήρα της Γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας. Η Δήλωση της 16ης Δεκεμβρίου ήταν ουσιαστικά μια πρόσκληση της Κοινότητας για ανεξαρτησία των Δημοκρατιών που το επιθυμούν και πληρούν τα κριτήρια.

Το γεγονός, δε, ότι συμφώνησε η Κυβέρνηση για τη δημιουργία μιας επιτροπής νομικών (Επιτροπή Μπαντιντέρ), για να αποφανθεί μεταξύ άλλων εάν η ονομασία "Δημοκρατία της Μακεδονίας" υποκρύπτει επεκτατικές βλέψεις εις βάρος της Ελλάδας αποτέλεσε τραγικό πολιτικό και διπλωματικό λάθος. Καθώς εξουσιοδοτούσε μια επιτροπή εμπειρογνομώνων χωρίς την διασφάλιση της παρουσίας των Ελληνικών θέσεων να γνωμοδοτήσει για ένα θέμα μείζονος εθνικού ενδιαφέροντος.

Οι συνεχείς παλινωδίες της Κυβέρνησης και οι αποσπασματικές ενέργειες στο Βαλκανικό χώρο είχαν σαν αποτέλεσμα:

α. να δημιουργηθούν έντονες επιφυλάξεις στη Σερβία, παραδοσιακό σύμμαχο της χώρας

β. να διαταραχθούν οι σχέσεις με τη Βουλγαρία και την Αλβανία

γ. να διευκολυνθεί η διείσδυση της Τουρκίας στο Βαλκανικό χώρο

δ. να καταστεί η Κυβέρνηση πλήρως αναξιόπιστη και τελικά να απομονωθεί στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

ε. να υπονομευθεί η οποιαδήποτε προοπτική διαμόρφωσης μιας Κοινοτικής Βαλκανικής πολιτικής καθώς η Κυβέρνηση δεν έχανε την ευκαιρία να διακυρήσσει τον καταλυτικό ρόλο των ΗΠΑ στις Βαλκανικές εξελίξεις.

3. Αλβανία

Συνηθίσαμε στην Ελλάδα να βλέπουμε την Αλβανία μόνο ως ένα μικρό και αδύναμο κράτος, που πράγματι τώρα έτσι είναι, χωρίς όμως να διαβλέπουμε ότι ο Αλβανικός μεγαλοϊδεατισμός που στοχεύει στη Μεγάλη Αλβανία, αποτελεί έναν ορατό κίνδυνο για τον Ελληνισμό.

Ο κίνδυνος αυτός γίνεται καλύτερα κατανοητός αν συσχετισθεί και με τις πυροδοτούμενες από τα εξωβαλκανικά κέντρα μειονοτικές και εθνικιστικές εξάρσεις και διεκδικήσεις σε όλο τον χώρο της Βαλκανικής χερσονήσου. Δεν είναι, βεβαίως, καθολου τυχαίο, ότι στις εκλογές στην Αλβανία, που έγιναν κάτω από συνθήκες πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής αποσύνθεσης της αλβανικής κοινωνίας, αντί να κυριαρχήσουν πολιτικά και οικονομικά προγράμματα άρσεως του αδιεξόδου, κυριάρχησαν από ΟΛΑ τα κομμάτια εθνικιστικά συνθήματα και προβλήθηκε τόσο χαρακτηριστικά το όραμα της μεγάλης Αλβανίας.

Η πολιτική σύγχυση, ο διαρρηγμένος κοινωνικός ιστός, η οικονομική αποδιοργάνωση και ο εθνικιστικός δυναμισμός είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της Αλβανίας σήμερα.

Η αναζήτηση της νέας πολιτικής και κοινωνικής ισορροπίας στη χώρα αυτή, παρουσιάζει όλα τα κλασσικά χαρακτηριστικά των κοινωνιών που από το απολυταρχικό και συγκεντρωτικό κράτος, μετασχηματίζονται βαθμιαία σε ανοικτή πολυκεντρική κοινωνία.

Η συνεχιζόμενη αποδιάρθρωση του παλαιού Status, βεβαίως, απελευθερώνει νέες πολιτικές δυνάμεις, ταυτόχρονα όμως, οι Αλβανοί αισθάνονται περισσότερο ανασφαλείς κάτω από το βάρος υπαρκτών αναγκών, επιβίωσης και άρα ευάλωτοι σε πολιτικές επιρροές και οικονομικές εξαρτήσεις προστατευτικού χαρακτήρα άλλων τρίτων χωρών.

Το πλούσιο υπέδαφος της Αλβανίας σε χρώμιο (δεύτερη στον κόσμο), πετρέλαιο, νικέλιο, βωξίτη, χρυσό, καθώς και τα εκατοντάδες χιλιόμετρα ακτών, προσφορά για τουριστική ανάπτυξη, σε συνδυασμό με την άκρως σημαντική γεωπολιτική της θέση στο χώρο της Αδριατικής, την καθιστούν χώρα ελκυστική για πολιτική, θρησκευτική, οικονομική διείσδυση από διάφορες δυτικές δυνάμεις.

Εξ αιτίας της άφρονος πολιτικής που άσκησε η Κυβέρνηση Μητσοτάκη, αυτή την στιγμή στην Αλβανία έχουν εγκατασταθεί περισσότεροι από 5.000 Ιταλοί στρατιώτες με το πρόσχημα της διανομής επισιτιστικής βοήθειας. Οι Αμερικανοί υπέγραψαν συμφωνία για την εκμετάλλευση των πετρελαίων.

Οι Τούρκοι ανέλαβαν με πρόσφατη συμφωνία την ανανέωση και εκσυγχρονισμό των Αλβανικών ενόπλων δυνάμεων.

Η σημερινή πολιτική της Κυβέρνησης απέναντι στην Αλβανία, δεν περιλαμβάνει δυστυχώς κάποιο στόχο για εμπέδωση κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες. Καμμία πρωτοβουλία για προώθηση φιλελληνικών ερεισμάτων. Αντίθετα σημειώθηκε παρέμβαση στις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις στην Αλβανία με την επιλεκτική υποστήριξη συγκεκριμένου κόμματος και μάλιστα σε αντίθεση με την πολιτική οργάνωση "ΟΜΟΝΟΙΑ" της Ελληνικής μειονότητας. Σχεδόν καμμία πολιτική πρωτοβουλία δεν αναλήφθηκε για την οικονομική συνεργασία των δύο χωρών και κυρίως την οικονομική και γενικότερη στήριξη της Ελληνικής μειονότητας.

Τα τελευταία βίαια επεισόδια σε βάρος της Ελληνικής μειονότητας που κορυφώθηκαν με τον οριστικό αποκλεισμό από τη συμμετοχή στις επικείμενες εκλογές της "ΟΜΟΝΟΙΑΣ", προσδιορίζουν ως ένα βαθμό το έντονο ανθελληνικό κλίμα που επικρατεί στην Αλβανία και κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για απρόβλεπτες εξελίξεις.

4. Βουλγαρία

Η Βουλγαρία βρίσκεται και αυτή μπροστά σε μεγάλα διλήμματα επιλογής συμμάχων και προβλήματα εθνικής ασφάλειας, αφού το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, του οποίου ήταν πιστός εταίρος, δεν υπάρχει πια. Τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών τα οποία ανέδειξαν νικητή με βραχεία κεφαλή την ΕΔΔ, έναντι του Σοσιαλιστικού Κόμματος, καθώς και τα αντίστοιχα για την εκλογή Προέδρου της χώρας, υποσχονται την είσοδο της Βουλγαρίας σε μια παρατεταμένη πολιτική κρίση, αφού η πόλωση του εκλογικού σώματος είναι φανερή. Η Κυβέρνηση πλέον της ΕΔΔ φαίνεται ότι επιλέγει ως προνομιακό προστάτη τις ΗΠΑ, εκτιμώντας ότι μπορούν να τους προσφέρουν άμεσα οικονομικά οφέλη. Εδώ εμπλέκεται και το γεγονός της Κοινοβουλευτικής στήριξης της Κυβέρνησης από το απόλυτα ελεγχόμενο από την Τουρκία μουσουλμανικό κίνημα για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες. Η ευάριθμη μουσουλμανική μειονότητα της Βουλγαρίας (1 εκατομμύριο σε σύνολο 9) αποτελούσε ανέκαθεν πηγή ανασφάλειας για το Βουλγαρικό Κράτος.

Το καθεστώς Ζίφκωφ προσπάθησε να τους αφομοιώσει πολλές φορές με βίαιο τρόπο με αποτέλεσμα να τους συσπειρώσει ακόμη περισσότερο και να δώσει την ευκαιρία στην Τουρκία να προβληθεί ως προστάτης και εγγυητής των δικαιωμάτων τους.

Η στήριξη της σημερινής Κυβέρνησης από τους μουσουλμάνους αποτελεί σημαντική εξέλιξη για τα πολιτικά πράγματα της Βουλγαρίας και αρνητική για μας. Η Τουρκία αποτελεί ήδη σημαντική

παράμετρο της Βουλγαρικής εξωτερικής πολιτικής αφού έχει αποκτήσει επιπρόσθετες προσβάσεις με μαζικές οικονομικές επενδύσεις τα τελευταία χρόνια. Όμως αυτό δεν σημαίνει ότι εξέλιπαν οι προαιώνιοι φόβοι των Βουλγάρων για επεκτατικές διαθέσεις της Τουρκίας εναντίον των εδαφών της.

Η διάρκεια και η ποιότητα αυτής της σχέσης θα κριθεί από τις γενικότερες εξελίξεις στη Βαλκανική.

Το βέβαιο είναι ότι η Βουλγαρία έχει ανάγκη την Ελλάδα και την ανάπτυξη όσο το δυνατό καλύτερων σχέσεων μαζί της. Αυτό που χρειάζεται από την πλευρά μας είναι ευελιξία, φαντασία και αποκόλληση από ξεπερασμένες πολιτικές.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Στην παρούσα συγκυρία κρίνεται σκόπιμη μια συνοπτική αναφορά στην πολιτική της Τουρκίας της οποίας η παρέμβαση τείνει να πάρει διαστάσεις πολύ μεγαλύτερες από εκείνες που είχαμε αρχικά φαντασθεί, αν αναλογισθεί κανείς και την παράλληλη και ραγδαία ανάπτυξη στενότερων σχέσεων σ' όλους τους τομείς μεταξύ Τουρκίας και πέντε δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, των οποίων οι κάτοικοι είναι Τουρκογενείς, και όχι απλά Μουσουλμάνοι.

Εχουμε και μια άλλη οψη πλέον της Τουρκίας, η οποία όχι μόνο ευθέως απειλεί την ακεραιότητα της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά ταυτόχρονα διαμορφώνει πολιτική καταλυτικής παρέμβασης στην περιοχή των Βαλκανίων μέσω του λεγόμενου Μουσουλμανικού τόξου, το οποίο έχει ανατρέψει εντελώς όλα τα δεδομένα της εξωτερικής πολιτικής της χώρας μας σε ότι αφορά την περιοχή αυτή.

Όπως προαναφέρθηκε ο άξονας Αθήνας-Σοφίας δεν υφίσταται πλέον. Υπάρχει η καθημερινά αναπτυσσόμενη σχέση Σοφίας-Αγκυρας που στηρίζεται κυρίως στη Μουσουλμανική μειονότητα. Εχουμε την αναπτυσσόμενη σχέση μεταξύ Σκοπίων και Αγκυρας που επικυρώθηκε και τυπικά με την πρόσφατη αναγνώριση από πλευράς Τουρκίας της Δημοκρατίας των Σκοπίων και μάλιστα με το όνομα "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ". Εχουμε την σχέση Αλβανίας-Αγκυρας και έχουμε, επομένως, μια Τουρκ(α)-απειλή, η οποία έρχεται εξ ανατολών (Ωδεκάννησα, Αιγαίο, Θράκη κλπ.) και αντιμετωπίζουμε τώρα αγνώστου μορφής απειλές, διαμορφούμενες σε συνδυασμούς. Γιατί τα Σκόπια, αυτά καθεαυτά,

δεν αποτελούν κίνδυνο. Όμως, εντελώς διαφορετική διάσταση του προβλήματος προκύπτει μπροστά στο ενδεχόμενο δημιουργίας μελλοντικά μιας ομοσπονδίας Βουλγαρίας-Σκοπίων.

Επιπλέον, οι κίνδυνοι διαγράφονται ακόμη πιο έντονοι αν συνυπολογίσουμε και τις συνέπειες της ολέθριας πολιτικής της κυβέρνησης, όπως αυτή εκφράσθηκε με τα αποτελέσματα της συνάντησης Μητσοτάκη-Ντεμιρέλ στο Νταβός, όπου ουσιαστικά "νομιμοποιήθηκαν" οι επεκτατικές βλέψεις της Τουρκίας σε βάρος της Ελλάδας με την αποδοχή από πλευράς Μητσοτάκη διαλόγου για όλα τα θέματα, την αποδέσμευση του Κυπριακού από το πλέγμα των Ελληνοτουρκικών "διαφορών" και την ουσιαστική παραχώρηση πιστοποιητικού "διεθνούς νομιμοφροσύνης" στην Τουρκία, όπως ακριβώς και ο υπερατλαντικός σύμμαχός μας επιθυμούσε.

Και τα αρνητικά αποτελέσματα αυτής της πολιτικής δεν άργησαν να επιβεβαιωθούν, λαμβανομένης υπόψη της σκλήρυνσης, τελευταία, της τουρκικής στάσης και το αδιέξοδο που δημιουργήθηκε στο Κυπριακό, εξέλιξη που οδήγησε την κυβέρνηση σε αναδίπλωση πανικού και σε ουσιαστική αναγνώριση από πλευράς της του επικίνδυνου των επιλογών της.

ΣΚΟΠΙΑ

Με δεδομένο ότι είναι σ' όλους γνωστό το ιστορικό του προβλήματος, επιβάλλεται να επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στην πολιτική που πρέπει να ακολουθήσουμε. Υπ' αυτό το πρίσμα ας λάβουμε πρώτα υπόψη μας ορισμένα δεδομένα:

- α. Η κοινή Δήλωση των Υπουργών Εξωτερικών της ΕΟΚ της 16ης Δεκεμβρίου τελικά απεδείχθη ότι, όχι μόνο δεν αποτελούσε συγκεκριμένη απόφαση, όπως εμφανίστηκε από την Κυβέρνηση, αλλά και ως κοινή Δήλωση δεν είχε δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη.

Η σχετική παράγραφος της κοινής Δήλωσης, η οποία αναφέρετο στην περίπτωση των Σκοπίων ήταν ασαφής και έδωσε την δυνατότητα για διάφορες ερμηνίες εκ των υστέρων.

Τα αποτελέσματα του Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικών στη Λισσαβόνα κάθε άλλο παρά προσιωνίζουν θετική για τη χώρα μας εξέλιξη.

- β. Υπάρχει ήδη μεγάλη κινητικότητα με επίκεντρο την Δημοκρατία των Σκοπίων. Η Γερμανία και η Ιταλία έχουν αναπτύξει στενές επαφές με την Κυβέρνηση των Σκοπίων. Οι ΗΠΑ δείχνουν ανοικτά

συμπάθεια, αν όχι και κάτι περισσότερο. Είναι φανερό ότι τα Σκόπια θα "παίξουν" στα σχέδια των μεγάλων δυνάμεων στα Βαλκάνια.

Επιπρόσθετα η Βουλγαρία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και λόγω της φυλετικής συγγένειας και των ιστορικών δεσμών με τους Σκοπιανούς. Η Αλβανία επίσης έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού οι Αλβανόφωνοι αποτελούν το 35% του πληθυσμού της Δημοκρατίας των Σκοπίων. Η Τουρκία, επίσης, αναπτύσσει συνεχώς στενές σχέσεις μαζί της, επιφυλλάσσοντας στον εαυτό της το ρόλο του προστάτη.

Η πολιτική μας πρέπει να λάβει υπόψην όλα αυτά τα δεδομένα, για να υποστηρίξουμε με επιτυχία τα εθνικά μας συμφέροντα:

1. Κρίσιμο ζήτημα είναι η ασφάλεια στην περιοχή. Η διαφύλαξη και μη αλλαγή των υφισταμένων συνόρων.
Συνεπώς πρέπει να απαιτήσουμε να διατυπωθεί ρητά στο σύνταγμα τους η διακοπή κάθε αλυτρωτικής τους διάθεσης που έχει σχέση με αλλαγή συνόρων και δημιουργία της λεγόμενης "Μεγάλης Μακεδονίας".
2. Να μη χρησιμοποιούν για την ονομασία τη Δημοκρατίας τον Ελληνικό όρο "ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ".
3. Να σταματήσουν να διεκδικούν την αναγνώριση "Μακεδονικής" μειονότητας στην Ελλάδα.
4. Με την προϋπόθεση ότι οι προηγούμενοι όροι θα γίνουν αποδεκτοί, η Ελλάδα θα μπορούσε να αναπτύξει ένα πλαίσιο οικονομικής και επιστημονικής συνεργασίας με την Δημοκρατία των Σκοπίων ανάλογα με την μορφή κρατικής υποστήριξης που τελικά θα έχουν.

ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ

Σε ότι αφορά στην άσκηση της Βαλκανικής μας πολιτικής:

1. Η κατάσταση στα Βαλκάνια, όπως περιγράφηκε, είναι ιδιαίτερα ασταθής, επικίνδυνη και εγγυμονεί κινδύνους για την χώρα μας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αναπτύξουμε σχέσεις φιλίας και συνεργασίας με όσο το δυνατόν περισσότερους γειτονικούς λαούς. Η πολιτική μας προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει κύρια να προσανατολιστεί εκεί όπου η Τουρκία προσπαθεί να δημιουργήσει ερείσματα με το τρίπτυχο: επιρροή - προστασία - εξάρτηση.
2. Απαιτείται συνεχής και εργώδης προσπάθεια για την διαμόρφωση κοινής εξωτερικής πολιτικής της Κοινότητας εντάσσοντας τα εθνικά μας συμφέροντα στην Κοινή Ευρωπαϊκή πολιτική.
3. Σεβόμαστε το δικαίωμα των λαών να αποφασίσουν για το μέλλον τους με δημοκρατία, ελευθερία και ανεξαρτησία.

Διατηρούμε όμως το δικαίωμα να κρίνουμε αυτές τις εξελίξεις σύμφωνα με τις εγγυήσεις που παρέχονται για την ασφάλεια και την ειρήνη στη περιοχή.
4. Η Ελλάδα οφείλει να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη Βαλκανική, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες σ' όλα τα επίπεδα.
5. Η ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων αποτελεί βασικό παράγοντα της καλής γειτονίας. Αν και η οικονομική κατάσταση της χώρας δεν είναι καλή, επιβάλλεται με κρατική πρωτοβουλία και συντονισμό, να ενθαρρυνθεί έμπρακτα ο ιδιωτικός τομέας να επενδύσει σε διαφόρους τομείς. Η ιδιότητα του μέλους της Κοινότητας μας δίνει την δυνατότητα να προτείνουμε στις γείτονες χώρες προγράμματα της ΕΟΚ όπως αυτά της διασυνοριακής ανάπτυξης.
6. Η Ελλάδα πρέπει να λειτουργήσει στα Βαλκάνια, ως παράγοντας σταθερότητας, ισορροπίας και ασφάλειας. Δεν έχουμε κανένα λόγο να εμπλακούμε στους εθνικιστικούς ανταγωνισμούς της περιοχής. Επιβάλλεται η αποφυγή δημιουργίας ευκαιριακών αξόνων που δημιουργούν αντιάξονες. Απαιτείται η ανάπτυξη όσο το δυνατόν καλύτερων διμερών σχέσεων με πνεύμα ανοικτό και ευέλικτο.
7. Η Ορθοδοξία πρέπει ν' αποτελέσει μια απο τις παραμέτρους στην άσκηση Βαλκανικής πολιτικής, χωρίς όμως να παραγνωρίζεται ο κίνδυνος επέκτασης του χαρακτήρα των αντιθέσεων και σε θρησκευτικό.
8. Στην εποχή της καχυποψίας και των εθνικιστικών εξάρσεων, η ανάγκη δημιουργίας μονίμων διαύλων επικοινωνίας των κομμάτων και των φορέων της Βαλκανικής για την ανταλλαγή απόψεων και την εμπέδωση της αλληλοκατανόησης μεταξύ των Βαλκανικών λαών αποτελεί μια σοβαρή πρωτοβουλία, που το Κίνημα μας επιβάλλεται να πάρει.

ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

1. Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. ως γνήσιο λαϊκό πατριωτικό κίνημα, οφείλει να αναπτύξει στη συνείδηση του λαού έναν υγιή πατριωτισμό με σωστά ενημερωμένους πολίτες γύρω απ'τα εθνικά μας δίκαια και τους στόχους του Ελληνισμού.
2. Οφείλουμε με συνέπεια να προωθήσουμε την συνοχή στο εσωτερικό μέτωπο, μακριά από νευρώσεις και άγονους εθνικισμούς, με στόχο την εμπέδωση στη συνείδηση των λαϊκών μαζών μιας πολιτικής που στοιχείο της θα είναι η γνώση, η αυτοπεποίθηση και η βούληση του λαού να υπερνικήσει τα εμπόδια και να αφομοιώσει έγκαιρα τη φιλοσοφία που επιβάλλει η νέα Ευρωπαϊκή πραγματικότητα.
3. Να διασφαλίσουμε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες, που απορρέουν από διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις, των Ελλήνων που είτε συγκροτημένα είτε όχι ζούν στα γειτονικά κράτη και να ενισχύσουμε μέσω οικονομικής, πολιτιστικής, μορφωτικής παρέμβασης τις δυνατότητες ανάπτυξής τους.
4. Εξ'άλλου η συσπείρωση του Ελληνισμού ανά τον κόσμο και η δημιουργία ενός μόνιμου σχήματος (όπως πρότεινε ο Πρόεδρος του ΠΑ.ΣΟ.Κ.), του Κοινοβουλίου του Ελληνισμού, θα συμβάλλει στο να συντονιστούν αποτελεσματικότερα οι εθνικοί στόχοι.
5. Να αναπτύξουμε ένα επιστημονικό-πνευματικό κίνημα που θα ερευνά, ανακαλύπτει και αποκαλύπτει σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια τις πηγές και τις μαρτυρίες της αδιάλειπτης παρουσίας του Ελληνισμού στην Μακεδονία και την Θράκη.
6. Τα αρμόδια Υπουργεία, σε συνεργασία με τους Οικονομικούς φορείς και τις περιφέρειες, πρέπει να καταρτίσουν ένα πρόγραμμα οικονομικής παρέμβασης με τις αναγκαίες επενδύσεις στις παραμεθόριες περιοχές της Μακεδονίας, Θράκης, Ηπείρου και Νησιών.
7. Να αναπτύξουμε ένα μαζικό, πατριωτικό κίνημα, που θα έχει γνώση και συνείδηση του όλου πλέγματος των εθνικών ζητημάτων και θα παλεύει γι'αυτά. Στην προσπάθεια αυτή, ο ρόλος της Τ.Α. είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Έτσι οι πρόσφατες πρωτοβουλίες της Τ.Α. στη Β.Ελλάδα, όχι μόνο προσδίδουν το

αληθινό και πραγματικό περιεχόμενο στο θεσμό, αλλά ταυτόχρονα συμβάλλουν αποφασιστικά στην υλοποίηση των εθνικών στόχων.

8. Η οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή και η ενίσχυση της λειτουργίας των Δημοκρατικών θεσμών είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την άσκηση μιας σύγχρονης πατριωτικής και αποτελεσματικής εξωτερικής πολιτικής.-